

4. Tilgjengelighet

4.3. Tilgjengelighet for blinde og svaksynte elever

Visuelt innhold (f.eks. videoer, bilder, diagrammer, tabeller) kan gjøres tilgjengelig for personer med synshemminger gjennom synstolking.

Synstolking er en teknikk for å gi muntlige beskrivelser av viktige visuelle elementer i en ressurs. Synstolking beskriver detaljer som handlinger, situasjon og miljø, ansiktsuttrykk og annen viktig visuell informasjon, og sikrer full forståelse av innholdet.

Synstolking brukes mest av personer med total blindhet, men hjelper også personer med nedsatt syn. Synstolking er også nyttig for personer som har et annet morsmål enn det som brukes i OER-innholdet, og det kan være til hjelp for dem som av andre grunner ønsker å følge en video eller undervisningstime via lyd: mangel på tid, multitasking osv.

Anbefalingene nedenfor vil hjelpe deg med å utarbeide synstolking som er så skreddersydd som mulig til elevenes behov. Prøv å implementere så mange av dem som mulig i arbeidet ditt.

4.3.2. Synstolking av videoer

Synstolking av videoer er en **fortellerstemme som legges til en video for å beskrive visuelle elementer** som handlinger, innstillinger og karakterer, slik at innholdet blir tilgjengelig for blinde eller svaksynte seere. Synstolking gir muntlig informasjon i naturlige pauser i dialogen, slik at alle seere kan forstå og få glede av videoen på lik linje.

Se et eksempel på reklamefilmer med synstolking her: <https://adp.acb.org/commercials.html>

For å tilpasse synstolking av videoinnhold for blinde og svaksynte barn må man **prioritere klarhet, engasjement og tilgjengelighet**, samtidig som man **tar hensyn til barnas utviklingstrinn og læringsstiler**.

Anbefalinger

SPRÅK: INNHold	ANBEFALING	EKSEMPEL
BESKRIVELSER: VISUELLE HOVEDELEMENTER	Beskriv hva som er viktigst. Forklar viktige detaljer som «når», «hvor», «hvem», «hva» og «hvordan» i hver scene. Fokuser på visuelle detaljer som er relevante for historien eller læringsmålene.	
BESKRIVELSER: HANDLINGER	Forklar handlinger og gi kontekst til de handlingene som er vanskelige å utlede fra dialog eller lyd, for eksempel ansiktsuttrykk, gester eller farger som har betydning for undervisningen.	Hvis en lærer smiler, kan du si: «Læreren smiler og er glad.»
OVERGANGER MELLOM SCENER	Barn kan ha problemer med sceneskift hvis det ikke finnes noen kontekst for overgangen. Forklar overganger tydelig for å unngå forvirring. Bruk enkle setninger som «nå er vi i ...» eller «videre ser vi ...» for å forberede barna på en ny scene eller tid.	«Nå er vi ute på lekeklassen, og det er sol.»
BESKRIVELSER: FØLELSER	Ta med beskrivelser av følelser. Barn kan være svært avhengige av å forstå følelser og handlinger for å følge med i en historie eller en undervisningsøkt. Framhev ansiktsuttrykk, kroppsspråk og samspill mellom karakterer på en levende, men samtidig kortfattet måte.	«Gutten ser begeistret ut – øynene hans er store, og han smiler.»
PERSONBESKRIVELSE	Fokuser på viktige egenskaper som er lette å visualisere, som høyde, kroppstype og alder, men gjør det enkelt og relevant for historien. Nevn trekk som hjelper barna å skille mellom karakterene, for eksempel et iøynefallende tilbehør eller klesplagg, men utelat unødvendige eller overdrevent detaljerte beskrivelser.	«Lily er en høy jente, omtrent like høy som en voksen. Hun har på seg skinnjakke og har håret i en hestehale.»
NAV N PÅ KARAKTERER	Bruk alltid navnene på karakterene når de dukker opp i fortellingen, og bruk dem jevnlig i fortellingen for å hjelpe barna med å følge med på hvem som er hvem. Gjenta navnene ofte, spesielt navn på hovedpersonene, for å underbygge hvem de er, gjennom hele historien.	«Dette er Emma. Emma er en eventyrlysten jente med langt, brunt hår, og hun har på seg en grønn kåpe.»

Anbefalinger

SPRÅK: INNHold	ANBEFALING	EKSEMPEL
SENSORISKE BESKRIVELSER	Vis til andre sanseinntrykk. Bruk rike beskrivelser som spiller på flere sanser, for å engasjere elevens fantasi. Vurder å ta med lyder, lukter eller teksturer som ikke kan formidles visuelt, men som bidrar til å tegne et mentalt bilde.	
TEKST OG SYMBOLER	Hvis det er tekst, kan du forklare at det vises en tekst i videoen, og lese den høyt. Pass på å forklare symboler eller tall etter hvert som de vises.	«I teksten står det: ‘Vann er viktig for alt levende.’»
INTERAKTIVE ELEMENTER	Gjør synstolkingen interaktiv ved å be barna gjette eller forutse handlinger, huske informasjon eller løse et problem. Still enkle spørsmål eller be elevene tenke over det som blir beskrevet.	«Kan du gjette hva kaninen kommer til å gjøre nå?» «Kan du gjette hvilket dyr som kommer ut neste gang?» «Husk, det er den samme fuglen som vi så tidligere!»
MORSOMME OG ENGASJERENDE BESKRIVELSER	Gjør beskrivelsene morsomme der det kan forbedre læringsopplevelsen. Bruk adjektiver og verb som vekker spenning og nysgjerrighet uten å overvelde lytteren.	«Superhelten suser gjennom luften med et stort smil!» i stedet for «superhelten flyr raskt.»
POSITIVE TILBAKEMELDINGER	Vær oppmuntrende i synstolkingen for å motivere elevene, spesielt når du beskriver utfordrende eller ukjent innhold. Dette vil gjøre læringsopplevelsen morsommere og mer støttende.	«Godt jobbet hvis du husket svaret! Du gjør det kjempebra!»
KULTURSENSITIVITET	Vær forsiktig med kulturelle referanser. Pass på at synstolkingen gir kontekst for kulturelle referanser som kan være ukjente for barn, og forklar dem på en måte som barn i aldersgruppen kan forstå og kjenne igjen.	Hvis en rollefigur framfører en dans fra en annen kultur, kan du beskrive hva dansen representerer, og hvorfor den er viktig, men med enkle og kjente ord.

Anbefalinger

ORDFORRÅD OG SETNINGER	ANBEFALING	EKSEMPEL
ALDERSTILPASSET ORDFORRÅD	Tilpass ordforrådet slik at det passer til elevenes alder og forståelsesnivå.	I stedet for «barnet anbringer boken i hyllen», kan du si «gutten setter boken inn i hyllen».
SPELIFIKT ORDFORRÅD	Unngå komplekse ord eller abstrakte konsepter som ikke passer til elevenes alder. Bruk spesifikke ord for objekter og handlinger, og unngå vage beskrivelser eller billedlig språk.	Unngå for eksempel «å gå av skaffet», eller «å ta verden med storm».
SETNINGS-KONSTRUKSJON	Bruk korte, klare setninger . Hver setning formidler én idé. Unngå altfor komplekse setninger med underordnede leddsetninger. Bruk aktiv form og direkte handlingsverb som er enkle for elevene å forstå.	
NYE BEGREPER OG ORD	Hvis du bruker eller introduserer ukjente begreper eller ord, må du forklare dem på en enkel måte og sette dem inn i en sammenheng.	«Læreren peker på 'vulkanen', et stort fjell som kan ha utbrudd og spytt ut lava.»
TYDELIGE FORKLARINGER PÅ VITENSKAPELIGE BEGREPER	Når det introduseres komplekse begreper, må du sørge for at synstolkningen gir klare og kortfattede forklaringer. Bruk enkle analogier eller sammenligninger for å hjelpe barna med å forstå vanskelige begreper. Bryt ned forklaringer på vitenskapelige eller historiske begreper i mindre, mer forståelige deler for yngre målgrupper.	
TONE OG STEMME	ANBEFALING	EKSEMPEL
JUSTERE TEMPO OG TIMING	Pass på at tempoet er høyt nok. Legg inn lengre pauser for yngre elever. Varier rytmen for å gi en bedre forståelse.	«Jenta klemmer hunden», i stedet for «jenta bøyer seg raskt ned og klemmer hunden tett inntil seg».

Anbefalinger

TONE OG STEMME	ANBEFALING	EKSEMPEL
TONE OG STEMME	Bruk en varm og vennlig tone som passer til innholdet. Fortellerstemmen bør være engasjerende, varm og uttrykksfull for å holde på barnets oppmerksomhet.	
SYNSTOLKING MED KI	Bruk en menneskelignende stemme med et uttrykksfullt tonefall.	
PROFESJONELL FORTELLER	Ta kontakt med en profesjonell forteller, hvis det er mulig.	

TILPASNING	ANBEFALING	EKSEMPEL
TILPASS BESKRIVELSER TIL UTVIKLINGSSTADIENE	Bruk enklere beskrivelser for yngre barn (f.eks. 3–6 år), og legg gradvis til flere detaljer med elevenes alder. For yngre barn bør du fokusere mer på handlingen, mens eldre barn kan trenge mer detaljerte forklaringer av kontekst og bilder.	
TILPASS BESKRIVELSER TIL KOGNITIVE EVNER	Ta hensyn til språkforståelse og kognitive evner: Barn kan ha en rekke utfordringer ved siden av synsvansker, for eksempel lærevansker eller intellektuelle funksjonsnedsettelse.	
ENGASJER ANDRE SANSER	Der det er mulig, kan du bruke berøring eller kinestetiske signaler i forbindelse med synstolking (f.eks. i direkte undervisningssituasjoner eller med fysiske læringsverktøy). For eksempel kan det å kombinere synstolking med berøringsobjekter som er relatert til videoen, forbedre læringen for barn med flere funksjonshemninger.	Hvis videoen handler om en type blomst, kan du gi eleven en blomst som hen kan bruke sansene sine til å utforske.
MÅLRETNING OG TILRETTELEGGING	Vær klar til å tilrettelegge synstolkingen ut fra tilbakemeldinger fra barn, pedagoger eller omsorgspersoner. Det som fungerer for én	

Anbefalinger

TILPASNING	ANBEFALING	EKSEMPEL
	<p>gruppe barn, må kanskje justeres for andre. Legg inn fleksibilitet for å tilpasse beskrivelsene til utviklingsbehovene til barn med ulike synshemninger.</p>	